

Slovenski dom

Štev. 234.

V Ljubljani, v petek, 10. oktobra 1941-XIX

Leto VI.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
Izvor: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Vojno poročilo št. 494

Zmagovit letalski napad na Haifo - Nov uspeh v Vzhodni Afriki

Uradno vojno poročilo št. 494 pravi:

Stranjeni oddelki naših homnikov so večeraj ponoči napadli čistilnice in skladišča olja v Haifi (Palestina). Vključno močnemu angleškemu odporu so naša letala zadela razne cilje, iz katerih so se dvignili požari širokih razmerij. Vsa letala, med njimi nekaj zadetih od protiletalskega streljanja, so se vrnila na svoja oporišča.

V isti noči je sovražnik izvedel polet nad nekatero kraje ob vzhodni obali Sicilije, kjer je metala bombe in streljal s strojnimi. Škode in žrtev ni bilo. Protiletalsko topništvo je v Siracusi sestrelilo eno letalo, ki je padlo v morje blizu obale. Vsa posadka je bila zajeta.

Severna Afrika: Delovanje ogledniških oddelkov na bojišču pri Tobruku. Odbiti so bili sovražni oddelki, ki so pustili ujetnike v naših rokah.

Na bojišču pri Sollumu so nemški lovci sestrelili dve sovražni letali. Ostala nemška letala so napadla prednja angleška letališča in so bombe zadela oskrbovalna skladišča in uničila eno angleško letalo na tleh.

Letalski polet nad Tripoli je povzročil le malo stvarne škode.

Vzhodna Afrika. Močna kolona mešanih nacionalnih in kolonialnih čet pod poveljstvom podpolkovnika Carmela Liuzza je iz postojanke Ualg (severnovzhodni Gondar) silovito napadla važno postojanko Amba Giorgis, kjer je sedež angleškega poveljstva. Premagala je vse odpore in je pognala v beg sovražnika, kateremu je prizadela pomembne izgube in ga uničevala pri vračanju protiofenzivnih poskusov. Naše čete so zažgale sedež angleškega poveljstva in so uničile skladišče streliva in radijsko postajo. Nato se je naša kolona vrnila na svoje oporišče z ujetniki in z zaplenjenim orožjem in vojnim gradivom. Vsi oddelki, zlasti pa 25. bataljon kolonialcev, so se odlikovali s svojo odločnostjo in junaštvom.

Popoldne 7. oktobra je naše ogledniško letalo z ognjem iz strojne obislo ceste Debra Tabor in zažgalo sovražna avtomobilska sredstva.

Nemške uradne izjave o poteku boja na Vzhodu:

„Vojna v Rusiji je dejansko že končana...“

Nadaljevanje obkolitvenih akcij pri Vjazmi — Novi protinapadi pri Petrogradu odbiti

Berlin, 10. oktobra. s. Včeraj je voditelj nemške tiskovne službe sprejel zastopnike tujega tiska ter jim poročal o najnovejšem razvoju operacij na vzhodu. Med drugim je dejal, da je vojna v Rusiji dejansko mogoče smatrati za končano. Domnevajo, da je v različnih žepih obkoljenih zdaj 60 do 70 sovjetskih divizij in njihova usoda je neizogibno zapечатena. Nadaljne operacije se bodo razvijale po načrtih in določilih nemškega vrhovnega poveljstva.

Ko je omenjal Timošenkov vojsko, je vodja tiskovne službe dejal, da ni ta vojska navzile vse nasprotni propagandi izvedla nobene akcije, o kateri bi se moglo reči, da je napadalna. S tem so se podirle angleške sanje, vsiliti nemški vojski dve bojišči. Upanje, da bi v Rusiji bilo mogoče postaviti na noge novo vojsko, je otroška utvara vojskovodij-samoukov. Sicer pa tudi Hitler, čigar vojaškemu geniju je treba pripisati načrte za vojno v Rusiji, tudi ni človek, ki bi pustil ustanavljati novo fronto.

Hitlerjev Glavni Stan, 10. oktobra. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja naslednje uradno vojno poročilo:

Kakor je že bilo objavljeno s posebnim uradnim poročilom, je nemška oklepna armada, okrepljena z italijanskimi, madžarskimi in slovaškimi četami vzhodno od Dnjeprpetrovska prodrla naprej k Azovskemu morju in je 9. sovjetski armadi, ki je bila pri Melitopolu tepena, zaustavila umik. Istočasno so nemški in romunski oddelki zasledovanje od zahoda sem nadaljevali. Pri tem se je hitremu oddelku SS posrečilo ob Azovskem morju

prodreti do Berdjanska in podati roko oklepni oddelkom, ki so prihajali od severa. Od vseh strani je tu tesno obkoljenih šest do sedem sovražnih divizij, ki so tik pred svojim uničenjem. Slabim ostankom potolčenega sovražnika, ki se skuša umakniti proti Rostovu, je skupina SS za petami že do Mariupola.

Na srednjem odseku vzhodnega bojišča so prodorne operacije, kakor je že bilo objavljeno s posebnim poročilom, vodile k veliki obkoljevalni bitki. Močni oddelki oklepnih sil, ki so napadali s hrbta, so tudi na prostoru pri Brijansku trem sovražnim armadam pripravili uničenje. Obenem z oddelki, ki so obkoljeni pri Vjazmi, je maršal Timošenko tukaj žrtvoval zadnje sovjetske armade, ki so bile še sposobne za popoln boj.

Varljiva slika o nedavnih napadalnih uspehih, ki jo je lažniva propaganda nasprotnika pripisovala prav tem armadam že tedne dolgo, je bila tako končno veljavno raztrgana.

Ponovni sovjetski poskusi zahodno od Petrograda, da bi se prebil z oklepnimi oddelki, so se ponesrečili, in sicer s hudimi izgubami za sovražnika. Mnogo sovjetskih tankov pa je bilo pri tem uničenih.

Letalstvo podpira na vsem spodnjem bojišču z vsemi silami boje armade. Letala so uspešno napadala sovražna zbirališča čet, postojanke topništva, zvezne črte in prometne zveze ter železniške naprave. Oboroževalna tovarna jugovzhodno od Harkova je bila znova bombardirana. Ponoči so bojna letala pri Petrogradu napadla vojaško važne cilje.

Nova trgovska pogodba med Nemčijo in Turčijo

Izjave o neomajnem prijateljstvu med obema državama

Berlin, 10. oktobra. s. Uradno poročajo, da so zaključena turško-nemška gospodarska pogajanja, ki so zadnje tedne potekala v Ankari. Sklenjeno pogodbo sta včeraj za Nemčijo podpisala poslanik von Papen ter minister Clodius, za Turčijo pa zunanji minister Saradzoglu ter poslanik Menemdzoglu. Izmenjavo blaga med obema državama bo urejala dolgoročna pogodba, ki velja do 31. marca 1943. Za to dobo je določen izvoz za okoli 200 milijonov mark ter enako obsežen uvoz.

Turčija bo po tej pogodbi dobila blago, ki je posebno važno za njeno gospodarstvo, zlasti kovinske izdelke in vojne potrebščine. Turčija pa bo Nemčiji dobavljala surovine ter živež, kar je tudi prejšnje čase bilo njeno glavno izvozno blago. Med izvoznim turškim blagom bo zlasti bombaž, tobak, rude ter oljivo olje.

Druga pogodba podpisana hkratu širokosrčno ureja plačevanje za to trgovsko izmenjavo. Pogajanja so potekala v prijateljskem duhu, ki odgovarja zgodovinskemu odnosu med Nemčijo in Turčijo. Obe vladi je med pogajanj navdihovala želja, da bi se ohranili med obema državama s danji tesni gospodarski odnosi.

Berlin, 10. oktobra. s. Ves nemški tisk razpravlja o uradnem poročilu glede nove trgovske pogodbe med Nemčijo in Turčijo. To poročilo kar najbolj odločno maši usta vsem tistim, ki si še od začetka spopada prizadevajo kaliti odnose med Nemčijo in Turčijo. Za nikogar ni skrivnost, da je angleška politika dajala Turčiji posebno važno vlogo pri obkoljevanju Nemčije. Toda Turčija se je Anglije vedno otepala in ni hotela ne sodelovati pri zaroti s Sovjeti, pri vojni v Grčiji, pri ropanju angleških posesti v Mali Aziji in drugod. Zdaj je Anglija posegla po novem izzivanju in razširila so se govorice o bližnjem bolgarsko-turškem spopadu. Toda na vse te govorice odgovarja nova pogodba, ki kaže, da se Nemčija in Turčija ne bosta dali motiti v svojem prijateljstvu.

Romunski finančni minister je včeraj dal več izjav o stanju državnih financ ter obljubil, da vlada ne bo izdajala novih bankovcev brez kritja in da ne bo izrekla zapora nad hranilnimi vlogami v bankah.

Hitlerjev razglas vojakom v Rusiji

»Največja zmagav v vesoljni zgodovini... Svet še ni videl česa podobnega... Upri ste se največji vojaški sili sveta... Začenja se poslednja velika odločilna bitka letos...«

Berlin, 10. oktobra. s. V noči med 1. in 2. oktobrom je Hitler kot poveljnik vseh nemških oboroženih sil dal vojakom na vzhodnem bojišču razglas, v katerem pravi:

Vojaški na vzhodnem bojišču! Iz najgloblje skrbi za obstanek in bodočnost našega naroda sem sklenil 22. junija poklicati vas, da v zadnjem trenutku preprečim grozeči napad sovražnikov. Namen kremenjskih oblastnikov, kakor danes vemo, ni bil samo uničiti Nemčijo, temveč vso Evropo.

Tovariši! Medtem ste se najbrž pripravili o dveh rečeh: da se je ta sovražnik oborožil za ta napad, da presega vsa pričakovanja. Drugič, kdo ve, kaj bi se bilo dogodilo, če bi se bilo temu divjaškemu sovražniku posrečilo spraviti nad naše prebivalstvo in nad ves evropski svet deset tisoč njegovih oklepnih voz, Vsa Evropa bi bila izgubljena, zakaj ta sovražnik ni sestavljen iz vojakov, temveč v veliki meri iz človeških zverih.

Tovariši, zdaj ste na lastne oči videli raj delavcev in kmetov. V deželi, ki bi po svoji obsežnosti in rodovitnosti lahko hranila ves svet, vlada uboštvo, ki si ga mi Nemci niti misliti ne moremo. To je uspeh judovske vlade, ki traja zdaj že skoraj 25 let. Boljševizem je v tem docela podoben najbolj zaničevanja vrednim oblikam kapitalizma. Zastavonoše so pa pri obojem isti: Judje in samo Judje.

Vojaški! Ko sem se 22. junija obrnil na vas, da ustavim nevarnost, ki je grozila naši domovini, ste se postavili nasproti največji vojaški sili vseh časov. Toda komaj v treh mesecih je bilo z vašo hrabrostjo mogoče uničiti sovražnikove oklepne brigade drugo za drugo, uničiti neštete divizije, zajeti neštete ujetnike, zavzeti neskončne pokrajine, ki niso bile zapuščene, temveč take, iz katerih sesa sovražnik svoje življenje in iz katerih njegova velika oboroževalna industrija črpa svoje surovine. V malo tednih bodo tri njegove bistvene industrijske pokrajine docela v naših rokah!

Vaše ime, vojaški nemških oboroženih sil in imena naših hrabrih zaveznikov, imenovanih divizij, vaših polkov, naših ladij, naših letalskih rojev, bodo za večne čase zvezana z največjo zmagav v vesoljni zgodovini.

Nad 2.400.000 mož ste zajeli. Nad 17.500 oklepnih voz, nad 21.600 topov zajeli ali uničili. 14.200 letal je bilo zbitih ali uničenih, svet ni še nikdar videl česa podobnega!

Ozemlje, ki ga imajo nemške čete z zavezniki v oblasti danes, je več kakor dvakratno ozemlje, ki je leta 1935 tvorilo Nemčijo, štirikrat toliko, kakor je Anglija. Od 22. junija dalje so bili strti najmočnejši obrambni sestavi, prekoračeni močni veletoki, zavzeti nešteti kraji, razbite trdnjave ter sestavi utrd ali pa napadeni z metalci min.

Od severa, kjer naši finski zavezniki že drugič dajejo dokaz o svojem junaštvu, pa do Krima, stojte združeni s slovaškimi, madžarskimi, italijanskimi in romunskimi divizijami okoli tisoč kilometrov globoko v sovražnikovem ozemlju. — Španski, hrvaški in belgijski oddelki se vam zdaj pridružujejo. Drugi bodo še prišli, zakaj ta boj morda prvič v zgodovini vsi evropski narodi smatrajo kot skupno akcijo za rešitev najdragocenejše izmed vseh omikanih celin.

Mogočno je tudi delo, ki ja bilo izvedeno za vašo velikansko fronto. Postavljenih je bilo nad 2000 mostov, vsak daljši kakor 12 m. Obnovljenih je bilo 405 železniških mostov, v rabo je bilo spet postavljenih 25.000 km železnice, 15.000 km želez-

nic je bilo urejenih za običajno evropsko širino tirov. Tisoči kilometrov cesta so v delu. Velike pokrajine so bile že postavljene pod našo civilno upravo. Tu bodo življenje kaj naglo urejali pametni zakoni. Ogromne zaloge živeža, goriva in streliva so pripravljene. Ta veliki uspeh je bil dosežen po žrtvah, katerih število ob upoštevanju žalosti tovarišev in sorodnikov, skupno ne doseže niti 5 odstotkov izgub v svetovni vojni.

Kar ste storili vi tovariši, in kar so z vami dopolnili hrabri zavezniški vojaški, glede junaštva, hrabrosti, odpovedi in naporov v komaj treh mesecih in pol, ne ve nihče bolje, kakor tisti, ki je izpolnjeval svojo vojaško dolžnost med preteklo vojno. V teh treh in pol mesecih, o moji vojaški, je pa bila končano ustvarjena priprava za poslednji titanski udarec, ki naj zlomi tega sovražnika, še preden izbruhne zima.

Vse priprave, kar jih je v človeški moči, so zdaj izvedene. Vse je bilo po načrtu in korak za korakom razporejeno, da to pot spravimo sovražnika v tisti položaj, v katerem mu bomo mogli zadati smrtni udarec.

Danes se začnejo poslednja velika odločilna bitka v tem letu. Ta bo uničevalno zadela tega sovražnika in tako tudi povzročiteljico vojne, Anglijo. Zakaj, ko bomo uničili tega sovražnika, bomo izločili tudi poslednjega angleškega zaveznika na kontinentu. Tako bomo izločili iz Nemčije in iz vse Evrope strašnega sovražnika, kakor ni evropske celine ogražal od časov Hunov in Mongolov.

Zato bo nemško ljudstvo v prihodnjih mesecih še bolj z vami, kakor je bilo dozdaj. Kar ste vi, moji vojaški, z zavezniškimi vojaški storili, zavzame vse k najgloblji hvalečnosti. Nemška domovina vas bo z zadrževanim dihom in z blagoslovljanim spremljala v prihodnjih trdih dneh, zakaj vi z božjo pomočjo ne dajete domovini samo zmage, temveč tudi najvažnejše pogoje za mir. V glavnem startu, 2. oktobra 1941. Adolf Hitler, vodja in vrhovni poveljnik nemških oboroženih sil.

Vesti 10. oktobra

Od danes naprej je po nekaterih mestih Bolgarije uvedena prodaja kruha na karte.

Pri švedski prestolnici Stockholm sta se v nekem predoru zaletela dva vlaka, pri čemer je bilo več ljudi ranjenih.

oddaljala, da ne bi kršila švedsko nevtralnost.

V pariški pokrajini je padla nezaposlenost v manj kakor enem letu od 500.000 na 125.000.

V zadnjih treh dneh je nemško letalstvo in protiletalsko topništvo uničilo 216 sovjetskih letal, poročla DNB.

Švica bo zastopala koristi Perzije v Romuniji, Bolgariji in Madžarski.

Včeraj je bila v Zagrebu železniška konferenca, kateri so prisostvovali zastopniki Italije, Nemčije, Hrvaške, Madžarske in Srbije. Na tej konferenci so razpravljali o razdelitvi potniških in trgovskih vagonov od bivše Jugoslavije.

Na meji med Irsko in Ulstrom, v bližini Dundalka je padlo angleško letalo na tla. Trije člani posadke so se ubili.

Ekspresni vlak je zavozil v tovorni vlak pri postaji Miranda v Španiji. 30 oseb je ranjenih, med njimi več hudo.

V Mexicu sta povzročili dve eksploziji veliko škodo na petrolejskih napravah, ki so last petrolejske družbe »Eagle Oil Company«. Uvedena je stroga preiskava, da se ugotovi vzrok eksplozije.

V Indiji razsaja kolera, poročajo iz Kalkute. Do sedaj je kolera zahtevala 5177 smrtnih žrtev. Promet med Madžarsko in Hrvaško je uredila posebna komisija čez postajo Dolnji Mihalac.

Včeraj je umrl kardinal Lorenzo Lauri, ki je bil camerlengo Svetega kolegija. Rodil se je leta 1864, in je živel ves čas v Rimu.

General Nedić je izdal oklic, v katerem vabi prebivalstvo v organizacijo prostovoljcev za boj proti komunizmu. Oklic pravi tudi, da je po vojni vladal red in mir, odkar pa je Nemčija v vojni z Rusijo, so nastali nemiri, ki jih je treba zatreti.

Romunska vlada je izdala odlok o ustanovitvi posebne poroščevne sklada za škodo, ki bi jo državi ter javnim napravam kakršne koli vrste utegnili povzročiti državni uslužbenec. Vsem bodo za ta sklad odtegovali po 2% plače, povzročitelji škode pa jamčijo za plačilo z vsem svojim premoženjem in nepremičnim imetjem.

Nemški tisk je včeraj objavil uradno poročilo o poteku pogajanj za izmenjavo hudo ranjenih ujetnikov med Nemčijo in Anglijo. Listi navajajo razloge, zakaj je bila Nemčija upravičena zahtevati, naj Angliji vrnejo poleg težkih ranjenecv še razne civilne ujetnike, ki so internirani v Angliji. Listi obsojajo Anglijo, ker ni niti v tem primeru upoštevala upravičenih nemških zahtev.

V Budimpešti je dopotoval nemški državni podtajnik za pravosodje Schleicherberger in bo ostal nekaj dni tam.

Predsednik Panamske republike Arias je odstopil ter odstopal neznano kam. Njegovo mesto je zavzel dosedanj pravosodni minister.

V Budimpešti je iz Carigrada čez Sofijo in Bukarešto dopotovala skupina italijanskih državljanzov iz Perzije. Prirejen jim je bil lep sprejem, nakar so se odpeljali v domovino.

Blaž Lorković, tajnik hrvaške ustaške stranke, je z obiskom v Benetkah včeraj končal potovanje po Italiji.

Vojne izgube v septembru

Rim, 10. okt. s. Vrhovno poveljstvo poroča: Izgube ugotovljene v septembru in tiste, ki jih ni v poročajnem seznamu, pa so do 30. septembra prišli potrebni podatki, znašajo v vojski ter prostovoljski milici:

Severna Afrika: padlih 187, ranjenih 154.

Vzhodna Afrika: padlih 24, ranjenih 143, pogrešanih 2470.

Grško-albanska in albansko-jugoslovanska meja: padlih 378, ranjenih 124.

Mornarica: padlih 44, ranjenih 128, pogrešanih 175.

Letalstvo: padlih 28, ranjenih 68, pogrešanih 91.

Seznam padlih so objavljene v posebnem dodatku lista »Oborožene sile«.

Slavnim bojevnikom ter njihovim rodbinam velja ganjena in neminljiva hvaležnost domovine.

Preiskava o eksploziji švedskih rušilcev

Stockholm, 10. oktobra. s. Švedska policija nadaljuje s preiskavo o eksploziji in potopitvi treh torpednih rušilcev. Dozdaj je zaslila okoli 300 ljudi in poslala vojnemu svetu prvo poročilo, ki potrjuje domnevo, da je do nesreče prišlo zaradi tega, ker je na torpedovki »Göteborg« eksploziral torped. Vsaka domneva o sabotaži ali o eksploziji kotla, da je neutemeljena. Končnih zaključkov pa je treba pričakovati šele tedaj, ko bodo tri torpedovke potegnili iz morja. Torpedovka »Göteborg« je delno že zunaj.

Važen odlok nemškega poveljnika v Franciji

Pariz, 10. okt. s. Poveljnik nemške vojske v Franciji, general von Stülpnagel je izdal včeraj odlok, po katerem ne bo po 20. oktobru nihče smel v obrežni predel Francije, če ne bo imel posebnega dovoljenja nemškega vrhovnega poveljstva.

Pogodba o poštnem prometu med Nemčijo in Italijo podpisana

Rim, 9. okt. AS: DNB poroča, da je bila med razgovori med poštnim ministrom Ohnesorgejem in prometnim ministrom Ekske. Host-Venturijem podpisana pogodba za olajšanje poštnega in brzojnega prometa med Nemčijo in Italijo.

Poziv srbskemu prebivalstvu

Budimpešta, 9. oktobra. DNB: Iz Belgrada poročajo, da je general Nedić izdal poziv prebivalstvu za organizacijo prostovoljcev v borbi proti komunizmu. Poziv pravi, da je po sklepu vojne v deželi vladal red in mir. Odkar pa se je začela vojna med Nemčijo in Rusijo, pa so nastali nemiri, ki jih je treba zatreti z vsemi sredstvi.

Smrtna obsodba v Zagrebu

Zagreb, 9. oktobra. Ip. Izredno sodišče v Zagrebu je obsodilo na smrt 21 let starega roparja, ki se je izdajal za člana ustaške policije ter aretiral nekega moža z ženo. Odvedel ju je na obrežje Save in ju tam ubil.

Naročnikom »Slovenčeve knjižnice«!

Kdor hoče dati vezat knjigo »TROP BREZ ZVONCEV« v platno, to lahko stori pri upravi »Slovenčeve knjižnice«, Kopitarjeva ulica 6, Ljubljana — za doplačilo 6 lir za knjigo. Kdor hoče dobivati tudi bodoče knjige »Slovenčeve knjižnice« vezane v platno, naj nam to čimprej sporoči, seveda pa mora za vsako knjigo doplačati 6 lir.

Sprejem naših šolnikov pri Visokem Komisarju

Eksc. Grazioli je poudaril potrebo po zgraditvi novih šolskih poslopij ter razložil naloge mladinske organizacije

Ljubljana, 10. oktobra. Včeraj dopoldne je Visoki Komisar Eksc. Emilio Grazioli sprejel v zborovalni dvorani vladne palače šolske nadzornike, ravnatelje srednjih in višjih ljudskih šol v Ljubljanski pokrajini. Navzoča sta bila tudi zvezni podpoveljnik liktorske mladine z nekaterimi svojimi sodelavci ter inšpektor ministrstva za ljudsko vzgojo pri Vis. Komisarjatu.

Eksc. Grazioli je najprej naslovil na zbrane prisrčen pozdrav, potem pa je točno naznačil naloge, katere so ti poklicani izvrševati v šoli, ki se spriči avtonomije, katero je Duce dovolil novi pokrajini, mora uvrstiti v šolski red, kakršen je v Italiji. Visoki Komisar je poleg tega razložil nekatera politična in gospodarska vprašanja ljubljanske pokrajine in se je bavil zlasti z vprašanjem potrebe po zgraditvi novih šolskih poslopij. Potem je oznanil ustanovitev Zdrženja srednješolskih profesorjev in ljudskošolskih učiteljev in razložil njegovo nalogo, nkar je govoril o mladinski organizaciji in o nalogah moralne

podpore, o telovadnih in športnih nalogah in razvedrilu. Vse te naloge mora opravljati mladinska organizacija. Eksc. Grazioli je dal navodila za organizacijo zastopnikov prehrane pozimi, za »Beianoc« (kakor pri nas praznik sv. Miklavža), navodila za organizacijo načrta poletnih počitniških kolonij za prihodnje leto ter za zabavišča. Po udaril je, da je 4000 ljudskošolskih učencev zaprosilo, da bi smelo obiskovati neobvezne pouk italijanskega jezika. Izrazil je svoj zadovoljstvo nad tem in pripomnil, da se bo to število v bodoče še povečalo.

O raznih stvareh, ki so se obravnavale, so spregovorili navzočji zastopniki, kakor tudi podpoveljnik GIL-a in inšpektor ministrstva za ljudsko vzgojo.

Popoldne je na sedežu zveznega poveljstva organizacije »GIL« podpoveljnik predstavljal zborovanju srednješolskih zastopnikov mesta Ljubljane. Dal je posebna navodila za mladinsko organizacijo v pokrajini ter navodila za pouk v telesnem vzgajanju mladine.

Eksc. Visoki Komisar si je ogledal velesojem, Novinarski dom in prostore Prevoda

Ljubljana, 10. oktobra. Visoki Komisar in njegova soproga sta včeraj popoldne obiskala velesojem, kjer so ju sprejeli in nato spremljevali po sejnišču zastopniki velesojemske prireditve. Ekscelenca Grazioli je obšel ves velesojem in pri podrobnem ogledu blaga, ki je bilo razstavljeno v industrijskem in kmetijskem paviljonu Ljubljanske pokrajine, v katerem je bilo vse polno ljudi, ki so se ustavljali pred bogatimi izložbami.

Visoki komisar si je podrobno ogledal tudi paviljon goriske pokrajine ter ostale paviljone in oddelke velesoja.

Visoki Komisar Ekscelenca Grazioli je včeraj obiskal prostore Novinarskega društva in Prevoda, ko so oboji v palači v Gosposki ulici 12. V veži so Ekscelenco Graziolija sprejeli voditelji obeh organizacij.

V imenu ljubljanskih novinarjev je Visokega Komisarja pozdravil predsednik Novinar-

skega društva in mu izrazil zahvalo v imenu vsega stanu za njegovo zanimanje in obisk. Visoki Komisar se mu je zahvalil za pozdrav in si je ogledal prostore novinarske organizacije v pritličju prostora.

Nato si je v spremstvu polkovnika Strade, načelnika Prehranjevalnega urada »Prevoda«, podrobno ogledal vse urade te važne organizacije, ki skrbi za porazdelitev živeža po vsej pokrajini. Visoki Komisar se je zanimal za delovanje posameznih oddelkov in je dal navodila za njegovo nadaljnje delovanje.

Sprejemi na Visokem Komisarjatu

Ljubljana, 10. oktobra. Visoki Komisar sprejema vse delovne dni v tednu, razen ob sredo, in sicer od 8 do 10 uradnike Visokega Komisarjata; od 10 do 11 visoke predstavnike in vodilne člane fašistovske stranke in organizacij fašističnega režima; od 11 do 12 zastopnike, oblasti in zasebne stranke. Uradi sprejemajo stranke od 10 do 12.

Sklepi Korporacije za oblačila:

Nakazovanje blaga bo urejeno na načinu toč nakaznic pa bo pet vrst

Rim, 10. okt. s. V torek se je v Rimu sestalo vodstvo korporacije za oblačila, da bi razpravljalo o položaju, ki je nastal v tej panogi po uvedbi prodajne zapore, in o načinu, kako naj bi se uredila preskrba prebivalstva z blagom. Seji je predsedoval Eksc. Minister Ricci.

Seja se je začela s pozdravom Duceju, nkar je podpredsednik korporacije nar. sv. Parolari razložil nagibe, ki so vodili ministra, da je omejil prodajo vseh tekstilnih izdelkov, podobno kakor je vojni čas zahteval omejitve porabe in pravilno razdelitev tudi pri živilih. Navajal je tudi načelna vprašanja tehničnega in gospodarskega značaja, ki se tičejo tega vprašanja, potem pa predlagal način, kako bi se uredila prodaja tekstilnih izdelkov. Uvaja se način po točkah. Predvideno je različno število točk, oziroma se pri tem na starost in spol potrošnika. Uvedenih bo pet vrst kart in sicer: za moške v starosti nad 15 let, za ženske v starosti nad 15 let, za dečke do 15 let, za deklice od 5 do 15 let ter posebne karte za otroke obeh spolov. Za predmete, ki se dajo šteti kot nujno potrebni, kakor so na primer opreme za novorojenčke in obleke za otroke do 1 leta, bo uvedena posebna vrsta nakaznic. Isto bo za novorojenčke, ki pa bodo morali pokazati tudi potrdilo, ki ga izdaja pristojni matični urad. Vsaka nakaznica bo razdeljena na tri dele, označene z arabskimi številkami (namreč za konfekcijo, za posamična oblačila in za čevlje), sledile bodo rimske številke (veljavne za perilo) in potem črke po abecedi za predmete, katere bodo šele pozneje določili. Količina blaga, katero bo mogoče kupiti, bo odvisna od točk, ki bodo določene za posamezne vrste blaga. Isti način velja potem tudi za ureditev razdelitve, uporabo nakaznic, prav tako pa tudi pravila za oskrbovanje trgovcev, občin itd. z blagom.

Potem je povzel besedo Minister za korporacije in rekel, da so nekatere druge države že davno uvedle nakaznice za blago in oblačila, in celo nekatere take države, ki niso v vojni. Pred vsem ima nova ureditev za cilj, da se izvede pravilna razdelitev blaga, kar se pa tiče čevljev, je pa treba ustvariti s prihranki potrebne rezerve za Oborožene sile. Rekel je tudi, da morajo potrošniki razumeti, da je treba prvo in poglavito skrb posvečati Oboroženim silam, šele potem pridejo na vrsto drugi. Povedal je tudi, da bo strogo in neumljeno kaznovana sleherna zloraba novih nakaznic. Ape-liral je na predstavnike trgovstva, naj pokažejo vso fašistično disciplino in naj vedno in ob vsaki priliki sodelujejo z oblastmi pri urejanju tega vprašanja. Treba je pri vsem tem vedno misliti na tiste, ki so na bojnih poljanah in se žrtvujejo za zmago domovine in za njeno boljšo bodočnost. Obenem je treba ohraniti na dosežani višini vso industrijsko proizvodnjo. Minister je podal navodila, kako naj se v podrobnostih izvede preskrba z blagom tako trgovcev kakor potrošnikov. Obenem je treba poskrbeti za čim večji odjem tipiziranega blaga, izboljšati kakovost in tako omogočiti dolgotrajno nošenje oblek.

Minister je naznanil, da se bo korporacija prihodnje dni znova sestala, da bo dokončno do vseh podrobnosti uredila to vprašanje. Prefektom so bila že poslana navodila, ki se tičejo izvedbe omenjene prodaje blaga, kakor tudi naročilo, naj ostro nastopijo proti vsem tistim trgovcem, ki bi blago skrivali ali pa se drugače pregrešili proti določilom novega zakona.

Širite najboljši slovenski popoldnevnik »Slov. dom«

Zanimiva zgodba o priganem volu

Ljubljana, 10. oktobra. Trije Ježenci — včasih so pisali Ježičani — France, Jože in Miha so stopili pred kazenskega sodnika-poedince na okrožnem sodišču v dvorani št. 79, da podajo odgovor, kako je bilo z volom, ki je bil pripeljan na Ježico in tam prodan brez živinskega potnega lista. Gostilničar Jože je vola kupil, ga dal zaklati, si pridržal nekaj mesa za sebe, druge kose pa prodal mesarjema Francetu in Mihi.

Vsi skupaj so bili sedaj obtoženi zaradi prestopka nakupa blaga sumljivega izvora. Kako je do tega prišlo: To je najlepše in najprimerneje pojasnil sodnik gostilničar Jože, ki je vola kupil. Pripovedoval je približno tak, da je hodil v njegovo gostilno še junija neki človek, ki je bil stalen gost. Domenica sta se, da pripelje vola, ki ga bo Jože kupil za primerno ceno. Cena je bila 3.80 lir za kg žive teže. Vola je pripeljal. Jože ga je dal zaklati in je nekaj mesa prodal obema mesarjema. Človeku pa je oddel dogovorjeno kupnino. Nekaj dni nato pa je bil Jože pozvan na orožniško postajo, kjer so mu pojasnili, da je bil vol ukraden in da je torej kupil ukraden stvar, za kar je kazensko odgovoren. Naposled je Jože omenil, da ga je hotel na ta način dotični človek spraviti še ob nekaj denarja, da bi se enkrat vola prodal.

Sobotožena mesarja France in Miha sta iz-

javila, da sta meso od Jožeta kupila v dobri veri, da sta bila prepričana, da vol ni bil nikjer ukraden, marveč samo na Ježico pripeljan brez živinskega potnega lista in da ga je Jože na pošten način kupil.

Sodnik obtožencu mesarju Jožetu: »Vi ste razen tega obtoženi, da ste konec junija prodajali goveje meso nad maksimirano ceno po 10.64 lir kg.«

Jože je to priznal, zatrjujoč, da je bila takrat huda za meso.

Vsi trije Ježenci so bili zaradi vola oproščeni od obtožbe, ker ni šlo v tem primeru za ukradenko živino, marveč samo za vtihotapljenno, brez živinskega potnega lista na Ježico pripeljana žival in je lastnik prejel pošteno kupnino. Mesar Jože pa je bil zaradi prestopka po členu 7 uredbe o cenah z dne 12. marca t. l., ker je prodajal goveje meso po 10.64 lir kg, obsojen na 10 dni zapora, 356 lir denarne kazni in 95 lir povprečnine. Vsi Ježenci so bili s sodbo zadovoljni.

Tam v sobi št. 28 na okrajnem sodišču je bilo včeraj vse dopoldne sila živahno. Razvijala se je obširna, v bistvu zanimiva razprava o paradižnikih. Zaslanih je bilo mnogo raznih pric, dečki in deklice. Ti paradižniki bodo postali za eno ali drugo stranko prav dragi. Vmes je zadeva zaradi žaljenj časti. Proces pa še ni končan. — d.

To in ono z živilskega trga

Ljubljana, 10. oktobra. Na Jadranu je bila ta teden mesečina in ob takem času je navadno in vedno slab lov na morju. Zato izostaja tudi večji dovoz morskih rib na ljubljanski trg. Današnji ribji trg sploh ni bil založen z morskimi ribami. Na prodaj je bilo le: nekaj sto kg severnomorskih rib, tako lososi po 30 lir kg in kabeljavi (neke vrste polenovka) po 26 lir kg.

Tudi s sladkovodnimi ribami je bil na trgu križ. Na prodaj so bili samo linji. Je to riba, ki v velikih množicah živi v Cerkniškem jezeru. To je te dni zaradi že več tednov trajajočega lepega vremena močno usahnilo in je bil tam velikanski lov na ribe vseh vrst, ki so v trumah plavale v smeri požiralnikov.

Prebivalci ob Cerkniškem jezeru so imeli te dni zato bogat lov.

Pravico ribolova na jezeru sta si lastili v preteklem času graščina Bistra in Snežniška graščina. Pred leti pa je od teh graščin kupil ribolov neki Blümel za okoli 114.000 lir. Ta je skušal kmetom-domaćinom zabraniti lovljenje rib ob času usihanja Cerkniškega jezera.

Na prodaj je bilo dalje na trgu le nekaj žabjih krakov, kajti tudi zanje gre sedaj sezona proti koncu.

„Lada“ razstavlja

V Jakopičevem paviljonu je spet razstavilo svoja dela 14 umetnikov, ki so včlanjeni v »Ladi«. Po razstavi, katero so priredili že »Neodvisnici« in »Trojci« je to v zadnjem času že tretja večja reprezentativna razstava slovenske likovne umetnosti. Razstavljalci so s svojimi deli povsem napolnili tri velike dvoranice prilžnega Jakopičevega paviljona.

V sredo, kasno popoldne je bila razstava odprta. Otvorljena svečanost je bila skromna, zato pa tem bolj prisrčna. Otvoritvi so med drugimi prisostvovali predsednik Narodne galerije dr. Windischer, upravnik Narodnega gledališča O. Zupančič, zastopnik mestnega poglavarstva, navzoči umetniki in njihovi številni prijatelji in zastopniki tiska.

Številne goste je pozdravil najprej predsednik »Lade« akad. slikar Vavpotič, ki se je v svojem kratkem nagovoru spomnil velikih dogodkov, ki so se zgodili v pretekli Veliki noči. Poudaril je, da slovenski umetniki tudi v novih razmerah ne držijo križem rok, kar naj dokaže tudi današnja razstava. Skupina umetnikov, ki so včlanjeni v »Ladi«, ne živi samo od gesel, ampak je to skupina delavnih umetnikov, skromnih delavcev na njihovi umetnosti. To družnino družijo med seboj jasnost izraza, poštenost in vztrajnost duha. »Ladinci« umetniki se naslanjajo na lastno znanje in nortanje gledanje in odraščajo vse tuje revijske vzorce in recepte. Domača tradicija, lastno srce in vzor jih vodi v njihovom stremljenju. Svoj govor je predsednik zaključil s poklonom umotvorom naših klasikov in romantikov od Langusa, Tomineca, Wolfa, Stroja do bratov Šubicev, pa Grohara in Ferda Vesela, ustanovitelja »Lade«.

Zastopnik Visokega Komisarja je potem na predsednikovo prošnjo odprl razstavo. Razstava jasno dokazuje veliko življenjsko moč »Ladincih« članov, saj so izbrana dela res kvaliteta in je le tolo priporočati, da si jih prijatelji umetnosti tudi ogledajo.

Na trgu še ni mnogo domačega kostanja, ki je po Rožniku in Golovcu srednje, drugod slab obrodil. Nekateri so že pred tedni pobrali še skoraj nezrel kostanj z dreves. Drugi kostanj je sedaj po 6 lir kg.

Na trgu je vedno primerna zaloga različnih gob. Sprva so bile na prodaj prav stare gobe, ki so bile nabrane najmanj dan poprej in so izgubile vse posebnosti vžitosti in dobrega okusa. Sedaj je na trgu strožja kontrola, da odstranjuje vse gobe, ki postanejo zaradi starosti neuporabne. Razstava gob v omari nam prinaša vsak dan kako zanimivost. Ta razstava naj bi bila stalna v sezoni gob, kajti prav na ta način se ljudje najpraktičneje in najzorneneje poučujejo o užitnih in neuzitnih, strupenih gobah in o gobarstvu sploh, kajti razni članki nimajo take vrednosti, kakor ta razstava.

V sredo je bilo od izžanske strani pripeljana do 5 voz lepega in zdravega zelja. Zeljate glave so bile po 0.60 lir kg. Zelje je bilo takoj prodano. — d.

S Hrvaškega

Polletnica hrvaške države. Vsi hrvaški listi objavljajo dolge članke, posvečene prvi polletnici obstoja neodvisne hrvaške države. »Novi list« pravi med drugim: Mi smo zmagali, ker smo ostali zvesti in vztrajali, ker smo se borili in se žrtvovali. List objavlja veliko Pavelčevu sliko in objavlja njegov govor, ki ga je imel tedaj, ko je bila ustanovljena hrvaška država. List posveča drug članek razvoju hrvaške države in pravi, da bi brez velikih naporov bilo nemogoče doseči temu primerne uspehe. Te velike napore so izvedli prvenstveno hrvaški politični emigranti in iz teh naporov se je rodila neodvisna hrvaška država. Zato je danes dolžnost slehernega dobrega Hrvata, da aktivno sodeluje pri ureditvi in utrditvi hrvaške države.

Koledar

Danes, petek, 10. oktobra: Firmin.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva c. 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12; mr. Komotar, Vič, Tržaška 48.

Opozarjamo na nocojšnji koncert Ljubljanskega kvarteta, ki bo ob pol 8 v veliki Filharmonični dvorani. Spored prinaša naslednja dela: Škerjanc: Četrti godalni kvartet; Beethoven: Kvartet op. 18; Malipiero: Stornelli e Ballate; Novak: Kvartet g-dur op. 22. Konec koncerta bo točno ob pol 10 zvečer. Vstopnice so v predprodaji v Knjižarni Glasbene Matice.

Ljubljansko gledališče

Drama — Začetek ob 18.15

Petek, 10. okt.: Zaprt.

Sobota, 11. oktobra: »Hamlet, Izven. Začetek ob 17.30. Konec okr. 21.

Opera — Začetek ob 17.30

Petek, 10. oktobra: Zaprt. (Generalka.)

Sobota, 11. oktobra: Netopir. Izven. Začetek ob 18.15. Konec ob 21.

J. N. VOLKHAMER

OSOJANI

ZGODOVINSKI ROMAN

pat je dal poklicati Blagoša, mu povedal, za kaj gre in kakšno plačilo ga čaka.

»Ali je treba to takoj napraviti?« je vprašal možak, ki je bil spet oblečen kakor drugi kmetje.

»Čim prej, tem bolje zate,« je odgovoril opat.

»Vsa ta leta, odkar stanujem za Trebinjskim gozdom in mi po vaši dobroti ni treba več daleč iskati živeža, živeli nisem več videl. Nič ne vem, kje se navadno drži in kako jo bom najhitreje izvalil iz vode. Vse bo treba najprej pregledati!«

»Bodi previden,« ga je opomnil opat, »pošast je zadnja leta silno zrasla!«

»Nič se ne bojte, čez osem dni zmaj ne bo več živ!«

»Sveti Jurij naj te varuje!«

Tako sta se na kratko zgovorila opat in Blagoša, ki je krenil nato naravnost proti Vrbskemu jezeru, h kateremu je prišel pod Porečami. Na desno je videl, kako se je širila čista jezerska gladina nad dve miljii navzgor proti Vrbi, na levo nizzdol pa se je v enaki dolžini raztezalo močvirje, kamor jo je mahnil, ker ščeni stolp.

je mislil, da gotovo tam živi zmaj. Šel je in šel, a ni ničesar opazil. Ko je prišel do Gline, ki se je iztekala v močvirje, ni mogel več naprej, čeprav je tu in tam poskušal. Moral se je vrniti. Tam pod Časkim gradom je videl, kako je zbežljala s pašnika lepa krava in tako drvela proti jezeru, da je pastir ni mogel dohiteti in zavrniti. Tedaj je iz jezera planil zmaj, hlastnil po kravi in bliskovito izginil spet v močvirje.

Blagoša je ob tem prizoru sklenil, da bo takoj žrtvoval tudi svoje kravo, da bi izvalil zmaj in ga ubil. Skrbelo ga je le, da ne bi bil z udarcem prepočasn, ko je pošast tako hitra.

»Ali vam zmaj pogosto odnaša krave?« je vprašal pastirja.

»Tu se le redko prikaže, da zgrabi samotnega popotnika, ki nič ne ve, v kakšni nevarnosti je. Prestrmo je tukaj in do naših pašnikov ne more. Krava mi je zbežljala, ker je dancs neznan-sko obadov, ki ji niso dali miru,« je pastir pojasnil, zin šla v svojo pogubo. Tam na onj strani jezera, kjer je svet položnejši, pa vidimo vsak dan, kako odnaša Ribničanom in Šponheimcem s Kačarice živino s pašnikov. Tu spodaj ob brodu čez Gline, kjer je vse ravno, pa še lažje pleni; Zrelčani nimajo že skoraj nobene-ga goveda več in ne ovce.«

Blagoša je videl tam doli ob Glini, ko je iskal prehoda, star, okrogel stolp, ki se mu je zazdel zdaj kar potreben, da bo mogel končati zmaj. Zato se je vrnil spet h Glini in našel brod, o katerem je govoril pastir. Stolp je bil onstran Gline in kakor večina takih starih stolpov, ni imel vhoda spodaj, temveč kakšna dva sežnja visoko, kar mu ni bilo všeč. Okoli stolpa je bilo še več zidovja. Vse skupaj je bilo nekoč gotovo kaka rimska vila. Odkril je še dva popolnoma ohranjena oboka, poleg enega tudi železna vrata, ki so bila ob kakšnem ropanju odtrgana. S tem je bil zadovoljen. Stolp je imel tudi obok, ki je bil obenem streha. Ker je rastlo tam zraven neko drevo, je splezal po njem do vhoda in si ogledal notranjost stolpa ter menil, da bi se dalo v njem kar lepo stanovati. Nato je odšel hitro domov, kamor je prispel še pred večerom. Doma je povedal, kaj in kako, in ker je bil prepričan, da se mu vse posreči, se je drugo jutro z družino in kravo in z vsem svojim orodjem selil h Glini v zapu-

Najprej je šel v Osoje in tam prosil, da bi mu posodili dolgo, močno verigo, in povprašal, če bi vedel za katero drugo pot h Glini, ker ob jezeru ni bili le v nevarnosti, da ne bi ugrabil zmaj kakega otroka. Dali so mu verigo in mu povedali tudi za varnejšo pot. Čez Blatni grad in Čajnce je prišel po bližnjici k svojem stolpu in še potem ugotovil, da se razprostirajo za njim opuščena polja. Oba starejša fanta sta mlajšim pomagala po drevesu v stolp, kamor je prišla za njimi tudi mati. Sam je ostal na bregu z ogromno gorjačo, pripravljen za boj s pošastjo in za obrambo svojcev. En konec verige je omotal kravi okoli vratu in rogov, drugi konec pa je privezal k drevesu, za katerega se je skril. Krava že od prejšnjega večera ni nič jedla in je začela mukati. To je hotel. Zmaj jo je zaslišal in je takoj planil iz vode ter zgrabil kravo, a se zaradi verige ni mogel vrniti v jezero. Blagoša ga je mahnil po glavi in še in še udrihal po njem, dokler ga ni zares do mrtvega pobil. Potem je splezal tudi sam v stolp.

Markvardov najmlajši sin Henrik in Adalbero Dietrichstein-ski, prijatelj izza mlada, sta bila tudi v boju neločljiva tovariša. Oba sta bila že dvajset let stara in sta vodila četo petdeset mož, katerim je dodal Markvard še izkušenega vojsčaka Kulmerja. Taborili so v neki od vseh strani težko dostopni dolini, ko so izvedeli, da je onstran gore zasedel grof Kyburg s tri sto možmi švabske vojske najlepši prelaz. Sklenili so, da ga preženejo iz njegove ugodne postojanke.

Proti večeru so se odpravili. Morali so plezati na gor, ki je bila tako strma, da so si pomagali z rokami. Pot jim je kazal vodnik, ki je bil domačin in rudar. Strma steza je prešla v suh hudournik, po katerem so morali dalje, a le drug za drugim. Prvi je šel vodnik, potem Adalbero, za njim Henrik in drugi. Vodnik je neprevidno stopil in sprožil veliko skalo. Adalbero se je mislil prvi trenutek umakniti, a ob misli, da bi potem s še večjo silo zadela Henrika, se je pogнал in jo z vso svojo mlado močjo zaustavil, jo prevrnil iz struge in jo spustil na robu, da je vedno v silnejših lokih odkakovala po strmini nizzdol in končno nekje globoko treščila, da je zabobnelo iz globeli.

FIAT

La Fiat alla Fiera di Lubiana

La Fiat, massimo complesso industriale dell'Italia fascista per tutte le produzioni motoristiche della terra del mare e del cielo, partecipa alla Fiera di Lubiana con una grande mostra nel proprio padiglione appositamente costruito a tempo di primato, e con altre diverse mostre in settori all'aperto:

le più moderne e belle automobili, dalla famosa piccola vettura „Fiat 500“ alla 4 cilindri 1100 e alla 6 cilindri 1500.

una ricca gamma di veicoli industriali di piccola media e grande portata.

le trattrici agricole più adatte
ai vostri terreni.

i frigoriferi Fiat.

Nel padiglione Fiat alla Fiera di Lubiana troverete anche l'espressione di altre importanti produzioni Fiat: dai **motori e apparecchi di aviazione** ai **grandi motori Fiat-Diesel** per impianti fissi e per navi.

Visitate il Padiglione Fiat e vi renderete conto della potenza produttiva e del progresso industriale a cui sono giunti la tecnica e il lavoro dell'Italia fascista.

Concessionario Fiat in Lubiana: ditta AMOT di SVETOZAR HRIBAR

Bežigrad 11 — Telef. 24-77

Fiat: 70.000 lavoratori

FIAT

Fiat na ljubljanskem velesejmu

Fiat, največji industrijski kompleks fašistične Italije za izdelovanje motorjev za stroje na kopnem, na morju in v zraku, se udeleži ljubljanskega velesejma z veliko razstavo v lastnem paviljonu, ki je bil zgrajen v rekordnem času in z drugimi razstavami na prostem:

Najmodernejši in najlepši avtomobili od znamenitega malega voza „Fiat 500“, do vozov s 4 cilindri 1100 in 6 cilindri 1500.

Bogata izbira industrijskih vozov z majhno, srednjo in veliko nosilnostjo.

Kmetijski traktorji, ki so najprimernejši za vaše terene.

Hladilniki Fiat.

V Fiatovem paviljonu na ljubljanskem velesejmu boste našli tudi izdelke iz drugih važnih Fiatovih produkcijskih oddelkov: od **motorjev in letalskih aparatov** do **velikih Fiatovih Diesellovih motorjev** za nepremične naprave in za ladje.

Obiščite Fiatov paviljon in spoznali boste produktivno moč in industrijski napredek, ki sta jih dosegla tehnika in delo fašistične Italije.

**Fiatov koncesionar v Ljubljani:
podjetje AMOT SVETOZAR HRIBAR**

za Bežigradom 11 — Telefon 24-77

Fiat: 70.000 delavcev

Smučarji – letos v Ribniško dolino

Kakor je poleti Ribniška dolina s svojimi lepimi, zelenimi zeljivimi pobočji in najde v njej vsakdo zaželeni kotiček, kjer se more nasikati svežega, čistega planinskega zraka in se napojiti s sončno toploto; prav tako bo nudila tudi zmiskim obiskovalcem mnogo užitka po svojih krasnih smučiščih. Kamor koli se ozre oko, povsod vabijo položna in strma pobočja, gola in porasla tu pa tam s kakimi drevesom. Kdor ima količkej čuta za lepoto božje narave, ki jo čela odeja še ovenča in preprede drevje z belimi evetlimi, kakor biseri čistimi iglicami, bo naravnost strmel, ko se bo prvič potegnil v Ribniško dolino. Prav za prav je zelo blizu, pa je kljub temu nismo poznali. Kakor zapuščena je sanjarija leto za letom, redki domačini so s smučkami rezali po hribih, ki jo obdajajo. No, letos, ko druga smučišča niso dostopna, bo najbrže ta dolina deležna obiska kakršnega zaslužl.

Ribnica leži že ekoraj v planinskem svetu, njena nadmorska višina je 492 m. Še višje ležijo krašna smučišča, ki so zato pokrita čez veo, zimo in še dolgo v pomlad, ko drugje že davno kopni pršič, z izvrstnim snegom. Zime so precej ostre,

nepopustljive, v tej dolini zapade navadno visok eneg, kakor malokje na Dolenjskem. Pod Veliko goro se razpenjajo lepi lazi, ki prehajajo spodaj v ozko dolinico in na drugi strani spet v položno pobočje. V taki ozki dolinici leži dvojje prijaznih in tihih vasic: Zadolje na vzhodu in Dane bolj proti zapadu.

V Zadolje se pride z ribniške postaje po lepi, z gozdom obdani poti, čez rečico Ribnico v kakih uri. V tej ali oni izmed prijaznih hiš, ki so razvrščene po bregu, boste mogli spraviti nahrbtnik ali drugo prtljago in brž se boste lahko zakadili v sveži sneg in zabrusili na nasprotni breg.

V Dane pa vodi pot iz Ribnice skozi vas Bukovico in dalje čez hričke. Vso pot boste lahko prehodili v kake tri četrt ure. Tudi tu se bo razgrnila pred vami mirna vas, ki pa je prav zaradi oddaljenosti od ostalega sveta zato privlačnejša in za sprostitev od dnevnih skrbi in dela primernejša kot le malo kateri drug kraj. Vsega boste našli: lepe smuke, strme in položne, dobre ljudi, miru in tudi v fotografskem aparatu boste odnesli lahko kak lep motiv.

Morebiti se bo tudi še do zime kdo spomnil, da bi v Ljubljanski pokrajini bilo dobro zgraditi vsaj eno smučarsko skakalnico, ker brez te pač ni pravega belega športa. Naj si ogleda te kraje okrog Ribnice, posebno pri Zadojju in Danah. Menda bi našel prav primerno mesto zanjo. Tudi ostali pogoji so dobri: Ribnica ni tako daleč od Ljubljane, železniške zveze so pogoste in zelo udobne, pot od železnice do smučišč je razmeroma zelo kratka. Na razpolago bi bilo tudi dovolj lesa in kar je največje vrednosti: les raste tam zraven, da bi dovolj ne stal skoraj nič. Ker je lesa več kot dovolj, bi se moglo tamkaj zgraditi tudi kako planinsko zavetišče, ki ga v Veliki gorli tako pogrešamo. To bi služilo poleti izletnikom med zelenimi gozdovi, pozimi bi pa eprefjemalo ljubitelje bele narave.

Tudi manjša in bližnja smučišča vas bodo priklenila. Vzpetina nad Bukovico je zelo lepa in prikladna zlasti bolj za začetnike. Položno pada v dolino in prehaja spodaj čez njive v travnike. Lazi okrog Nove Stitice, pri Sušju, Vinicah, pri razvalinah nekdanjega tako mogočnega Ortneskega gradu, pa okrog Sv. Gregorja, ki ponosno stoji na kraljevu nad griči okrog, povedo boste našli lepoto in prijetnost. Nič zato, če ni skaloviti pla-

nin; so pa zato nepregledni gozdovi okrog, ki obkrožajo tiho Ribniško dolino in raztresene vasi po njej.

Krasne smučarske terene nudi tudi Pšeničev vrh in planjava okrog njega; ta se dviga nad trgom Sodražico. Tamkaj gori pa so pastirska koča, hlevi, shrambe za seno, nekoliko proč pa prijetna gostilna in planinsko zavetišče na Travni gori (čez 800 m visoko). Sprejelo vas bo tudi za več dni in se boste lahko naužili vseh lepot, ki jih bo ponujala narava. Največ bo gotovo vreden razgled proti Kamniškim planinam in na Dolensko stran, tja gori do ostrega vrha Kuma pri Zidanem mostu, pa proti najvišjemu vrhu Gorjancev na jugovzhodu. Na severozapadu se bo blešala bela Ljubljana, za njo grbasta Smarna gora in ekalovite Karavanke. Na zapadu pa bo eplovall pogled čez Cerkljako dolino na zelene favornike in Snežnik na jugu. Tu pa tam vam bo dana mogoča redka prilika: videli boste ponosne jelene in urne srne, ki bodo skakljale čez pobočje. Mogoče vam bodo z njihovim mesom postregli tudi v dobri gostilni na Travnici gori, v kateri boste našli tudi izvrstno kuharico, ki jo posebno lovci dobro poznajo in cenijo. In lovci po navadi nimašo slabega okusa — — — — — jkc

Andrejčkov
J o ž e:**Žalost in veselje**R o m a n
v s l i k a h

Risal Jože Beranek Besedilo priredil Mirko Javornik

88.

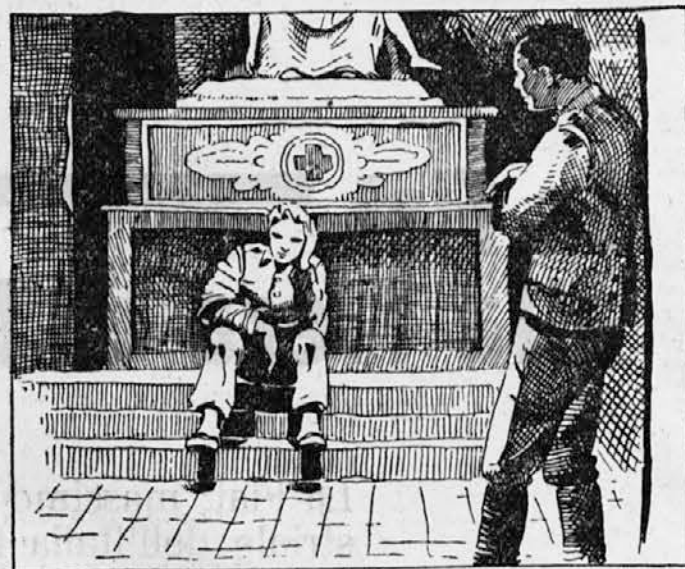
Pomolčala sta. Aleš bi bil rad zvedel kaj več o novem tovarišu, pa ga je vprašal:

»Odkod si doma? Kolikor po govoru poznam, bi sodil, da si Gorenjec. Mislim, da se ne motim, kaj?«

89.

Ranjenec je pritrdil in začel tožiti o svoji nesreči. Starši so mu bili zgodaj umrli, sirota je služil za pastirja. Prva krogla v vojski je bila njemu namenjena. »Kaj bo pa šele zdaj? Nikdar več ne bom videl domače strani!«

90.

»Ne obupuj!« je tolažil Aleš prijatelja, ki je bil sedel na oltarne stopnice. »Bog bo že tako storil, da bo prav. Drug drugega bova tolažila v nadlogah. Kakor po naključju sva se sešla, oba sirota in brez staršev.«

Padalke v sovjetski vojski

Ujetnica, ki je priznala, da je dobila nalogo, spustiti se s padalom iz štirimotornega letala

V eni svojih zadnjih števil prinaša tržaški »Piccolo« zanimivo poročilo o Rusinjah, ki služijo v sovjetski vojski kot padalke. V njem beremo tudi naslednje:

»Poročali smo že o tem, da v sovjetski vojski služijo tudi ženske in da opravljajo tam najrazličnejše naloge, ki so jim zaupane. V nekem pisanju, ki so ga razdelili med tuje častnike v Berlinu na Wilhelmstrasse, stoji, da Rusi razpolagajo tudi z oddelki padalk, ki jih ponoči spuščajo z letal Nemcem v zaledje. Oborožene so te padalke z avtomatičnimi pištolami, ročnimi granatami in dinamitnimi naboji. Neka padalka, ki je bila ujeta

na srednjem odseku bojišča in je pripadala »inturistu« iz Moskve, je do izbruhov vojne opravljala to nalogo, da je preko Sovjetske zveze spremljala na njihovem potovanju goste, ki jih je povabil Stalin v Rusijo, da bi se osebno prepričali o »čudovitih stvarih«, s katerimi je komunistični režim tako bogato obdaril ruski narod. Ni treba posebej pripominjati, da temu dekletu gladko teče nemščina in da govori še nekaj drugih jezikov. Ko jo je pri preiskovanju presenetila neka nemška patrola, je povedala, da je dobila nalogo, obenem z drugimi spustiti se s padalom na tla, potem ko se je s štirimotornim letalom pripeljala nad bojno polje.«

Prerojenje francoskega trgovskega brodovja

Namesto parnih strojev bodo stare ladje dobile »Diesel-Sulzer« motorje

Vichy, 10. oktobra. S posebnim zakonskim odlokom maršala Petaina je francoska trgovska mornarica spet postala sestavni del francoske državne mornarice, od katere je bila ločena pred 25 leti. Admiral Darlan je obenem s tem naredil načrt, ki predvideva v celoti povečanje zmogljivosti tega ladjstva s tem, da dobi hitre tovrstne ladje, ki bodo lahko prevzele najmanj 15 vozlov na uro. To je mogoče doseči na ta način, da se na starih ladjah nadomesti parni stroji z motorji.

9000 tonske ladje »Indochinois«, »Malgache« in »Caledonien« so prve tri francoske trgovske ladje, ki so doživele ta »prerojenje«. Prejšnje njihove parne stroje so nadomestili z Diesel-Sulzer (Winterthur) motorji, ki imajo po 7000 konjskih sil. Pri poskusnih voznjah so bili doseženi lepi uspehi. Ladje so s temi novimi motorji dosegle hitrost 17 vozlov na uro. Ker so poskusi s temi prvimi tremi ladjami rodili tako lepe uspehe, nameravajo sploh vse ladje, ki pripadajo francoskemu trgovskemu brodovju, opremiti z motorji te vrste. (CE.)

»Muzej ustaškega gibanja«

Zagreb, 10. okt.

V Zagrebu se je pred kratkim začelo delo za ustanovitev »svojestranskega muzeja, ki bo nosil ime »Muzej ustaškega gibanja«. V njem bodo zbrani dokumenti in starinske dragocenosti, ki bodo pričale o boju za neodvisnost Hrvaške.

290 km dolg nov prekop na Kitajskem

Iz Tokija poročajo, da je japonska politična komisija na severnem Kitajskem sklenila zgraditi nov prekop, dolg 290 km, ki bo vezal Šimen s Tienčinom.

V načrtu je, da bo to veliko javno delo izvedeno v petih letih. Nov prekop bodo začeli kopati

prihodnjo pomlad. Izpeljali ga bodo tako, da bodo čim bolj izkoristili naravne vode v pokrajinah Šansi in Hojei.

Stroški za zgraditev 290 km dolgega novega prekopa seveda ne bodo majhni. Za dela v prvem letu so namenili 40 milijonov jenov.

Nove vrste švedskih bombnikov-strmoglavcev

Na Švedskem izdelujejo zdaj, kakor pišejo iz Stockholma, nove vrste bombnikov-strmoglavcev, imenovane »P. 17«. So to enokrilna letala, ki so zgrajena tako, da lahko kolosa, oztroma »noger«, če se tako izrazimo, potegnejo nazaj v trup. V švedskem letalstvu predstavljajo te vrste strmoglavci dozdaj največjo popolnost. Nove bombnike izdelujejo v serijah in so konstruktorji računali pri

njih na vse, zlasti na posebne vremenske okoliščine, ki bi jim bila ta letala izpostavljena v zimskem času.

Vedno manj klavirjev s slonokoščenimi tipkami

Vse do kakšnih petnajst let nazaj so klavirske tipke izdelovali iz slonove kosti. Potrebni so bili dolgotrajni in zelo komplicirani kemični postopki, da je slonova kost, ki so jo hoteli uporabiti za tipke, postala primerno bela. Kljub temu pa tudi takšne tipke, kakor je gotovo znano, sčasoma izgube to lepo belo barvo in porumene, stanejo pa, če so res iz prave slonove kosti, najmanj pet odstotkov denarja, kolikor ga je treba plačati za ves klavir.

Ze zaradi tega, kakor tudi zato, ker afriške slone vedno bolj iztrebijo, je bilo treba misliti na kakšno drugo snov, iz katere bi prav tako lahko izdelovali lepe klavirske tipke. Da je slonov vedno manj, res ni čudno, saj jih vsako leto pade 40 do 50 tisoč glav.

Ze pred 25. leti je imelo samo še dve tretjini vseh klavirjev slonokoščne tipke. V zadnjih petnajstih letih pa je število takšnih klavirjev že zelo nizko. Klavirje s slonokoščenimi tipkami bi danes že lahko našli takorekoč na preste. Namesto slonovine zdaj uporabljajo v ta namen neko sintetično snov, ki je najmanj desetkrat cenejša, služi pa prav tako dobro kot slonova kost.

Tujci na nemških visokih šolah

Po podatkih, ki jih je zbralo nemško ministrstvo za narodno vzgojo, je na nemških vseučiliščih

in visokih šolah bilo v trimesečju od januarja do marca 1941 vpisanih 4.638 tujih študentov. Od teh jih je pripadalo nemški narodni manjšini v drugih državah 174, vsi ostali pa so bili tuje narodnosti (4.464); 3.118 je bilo med temi moških, 346 ali 10,5% pa žensk. Doma so bili iz nič manj ko 56 raznih držav.

Najmočnejšo skupino med temi tujimi dijaki na nemških visokih šolah so tvorili Bolgari. Bilo jih je 1.375. Za njimi so bili številčno najmočnejši turški dijaki (197), slovaški (181) in norveški (160). Med tistimi mesti, kjer se je na visoke šole tudi letos vpisalo mnogo tujih študentov, prednjači Berlin z 802 tujimi študenti. Za njim pa sledijo po vrsti München, Dunaj, Praga, Brno, Dresden, Graz, Leipzig, Bratislava, Freiburg, Braunschweig in Gdansk.

Naročnikom »Slovenčeve knjižnice«!

Če kdo želi imeti knjige »Slovenčeve knjižnice« v platno vezane, mu to lahko oskrbimo za doplačilo 6 lir za vsako knjigo.

»Slovenčeva knjižnica«, Kopitarjeva 6, Ljubljana

V Ameriki odpirajo razstave – papagaji

Njegov govor je obsegal 75 besed, dodati pa »Cornelius« ni hotel niti ene

Zadnjič so v San Franciscu v Ameriki odprli veliko razstavo, na kateri so razkazovali vse mogoče živali. Razstavo je obiskalo izredno veliko število ljudi in je bil njen uspeh potem takem nad vse sijajen. Največje zaslugi za to pa je treba pripisovati dejstvu, da je imel odprtveni govor na tej razstavi – papagaj.

Da bo to zanimivo razstavo živali odprli s svojim govorom papagaj, je bilo seveda že nekaj dni objavljeno v vseh tamkajšnjih časopisih na vidnem mestu. Zato še posebno ni čudno, da je na razstavo, posebno na dan, ko so jo odprli, prišlo ogromno število radovednega ljudstva. Vse se je trlo zlasti pred odrom, s katerega je bilo rečeno, da bo govoril papagaj.

Časopisne napovedi o papagajevem odpr-

tvenem govoru res niso bile zlagane. »Cornelius« – tako je ime temu papagaju – se je res predstavljal številnemu občinstvu, ki je nestrno pričakovalo, kdaj bo spregovoril. Predstavil pa se mu je v srebrni kletki, ki jo je držal v roki predsednik odbora, ki je razstavo organiziral. Papagajev govor, ki so ga prenašali po zvočnikih, pa je bil precej kratek. Obsegal je vsega skupaj le 75 različnih besed. Številno občinstvo je zagnalo huronsko vpitje in ploskanje, ko je svojestrani »govornik« končal. Z dolgotrajnim ploskanjem in vzkliki ga je skušalo na vsak način prisiliti, da bi še govoril, oziroma da bi vsaj ponovil svoj govor, pa je bilo vse zaman. »Cornelius« je ostal neizprosen. Ni hotel več odpreti svojega kljuna, pa ga ni hotel, kakor da se je zavedal svojih velikih sposobnosti in svoje važnosti...

BELA ČAROVNICA

pustolovski roman

27

Znova sem pogledal okrog sebe. Pravkar je gramofon prenehal igrati nek plesni komad. Pri neki mizi sem zaslišal pritajeno govorjenje. Previdno sem se ozrl in zagledal dva moška, ki sta se živahno pogovarjala. Eden izmed njiju je moral imeti kakih petdeset let. Imel je temne lase pomešane s sivimi in temne, živahne oči. Z veliko pozornostjo je opazoval krašen diamant. Njegov tovariš je bil mlajši in elabo oblečen. Tudi on je opazoval diamant in ponavljal z razburjenim glasom:

»Premalo... Pet tisoč frankov za takšen dragulj! Vreden je najmanj dvakrat toliko... Zahtevam zanj najmanj deset tisoč... Ne morem drugače...«

Njegov tovariš pa ga je prekinil: »Rekel sem pet tisoč in ne primaknem niti stotinke. Dobro me poznaš. Vsi vedo, da dobro plačujem... Dobro tudi veš, kaj te čaka, če se ne ukloniš... Verjemi mi, da ni vreden več kot toliko.«

»Ni res!« je oni odvrnil razburjeno. »Tudi vam ni neznan, da so takšni dragulji v Rue de la Paix stali štirideset tisoč frankov!«

Spomnil sem se tedaj, da sem čital v časopisih pred kakimi desetimi dnevi, da se je izvršil vrom v neko zlatarno v Rue

de la Paix. Nobenega dvoma ni bilo, da je mladenič bil udeležen pri tem zločinu in da je prodajal svojemu tovarišu ukradene dragulje. Kraj, ki sta ga izbrala za svojo kupčijo, je bil temu zelo primeren! Pravkar sem hotel Doretu opozoriti na to roparsko idilo, ko me je presenetil nenavaden prizor.

Nenadoma se je najina miza razsvetlila. Bila je iz stekla, česar poprej nisem opazil. Pod steklom se je nenadoma prikazala bela lobanja, ki je počivala na črni blazini.

Pogledal sem jo od blizu: zdela se je resnična. Zdelo se mi je, da se njene očesne dupline upirajo vame iz onostranstva. Njene čeljusti, ki so bile skoraj brez zob, so se zlobno smejale.

Strepetal sem. Kako neki so se ti blazneži mogli norčevati s smrtjo? Kako neki so mogli skruniti to, kar je vsem ljudem in v vseh časih bilo sveto?

»Tako je,« sem si dejal. »Človek, ki se vdaja mamilom, izgubi sleherni smisel za duhovnost in izgubi celo svoje lastno človečanstvo.«

Nemir okrog nas je postajal vedno večji. Vedno bolj pogosto je od vseh strani odmeval blazen smeh in od časa do časa se je zaslislalo divje rjovenje, ki

je bilo podobno rjovenju divjih zveri. Učinek kokaina je pri vseh navzočih dosegel svoj vrhunec.

Končno je mrtvaška glava v najini mizi izginila. Oddahnil sem si, ker je ta elika napravljala name v tej okolici strahšeno vtis.

Zdelo se mi je, da me zapuša razsodnost. Če bi ostal še nekaj časa v tem peklju, bi najbrže tudi jaz zblaznel. Toda zgodilo se je nekaj, kar mi je nenadoma vrnilo zavest.

Doret me je pograbil za roko. Presenečen sem ga pogledal. Njegov obraz je izražal izredno pozornost. Obrnjen je bil proti vratom sobice, ki je bila v najini neposredni bližini.

Tudi jaz sem postal pozoren. Kljub hrupu v dvoran sem zaslišal nek nizek glas, ki je imel kovinast zvok. Cisto razločno sem slišal besede:

»Nista nevarna. Nima pomena, da bi ju odvedli na sprehod. Eden izmed njiju je častnik, drugi pa je njegov prijatelj.«

Jasno je bilo, da neznanec govori o naju, in to dejstvo me je vznemirilo. Toda moj nemir je postal še večji, ko mi je Doret zašepetal na uho:

»On je... Croixnoire!«

Glas je utihnil. Doret je planil k sobici. Sledil sem njegovemu zgledu. Odgrnila sva zavese.

V sobici ni bilo nikogar. Divani so bili v neredu, toda videti ni bilo žive duše. Začela sva s pestmi udarjati po stenah, ker sta mislila, da morajo nekje biti skrita vrata. Ničesar nisva mogla odkriti.

Nikjer ni zid votlo zadonel, kar bi moglo potrditi najino domnevo.

Za hip sva se pogledala. Nisva vedela, kaj nama je storiti. Nenadoma pa je nad nama in okrog naju zavnel strašen, porogljiv smeh, ki nama je šel skozi mozeg.

Zdelo se mi je, da moram zblazneti. Končno je smeh utihnil. Z Doretom sva se znova molče spogledala. Vrnila sva se na svoje mesto. Bila sva vsa prepadena in kakor brez moči. Cutila sva, da sva v popolni oblasti skrivnostnega sovražnika.

Mogel je sedaj storiti z nama, kar je hotel. Bil sem prepričan, da ne bova prišla več živa iz tega pekla. Nekaj se nama je moralo zgoditi. Gledal sem okrog sebe, kakor da bi iskal kakšen izhod, kakšno rešitev.

Opazil sem, da tudi Doretu mučijo iste misli. Pomignil je zamorskemu natakarju, ki je nepremično stal na koncu dvorane. Plačala sva in krenila proti izhodu.

Šele ko sva z Doretom sedela v avtomobilu in krenila proti razsvetljenim mestnim ulicam, sem si globoko oddahnil.

XII.

Naslednjega dne sem že navsezgodaj odšel k prijatelju. Ko sem vstopil, je sedel pred zrcalom in se bril. Začela sva se pogovarjati o včerajšnjih dogodkih.

Cez nekaj časa sem odšel iskat pošto v njegov nabiralnik. Med drugimi pismi je bil tudi ovoj s slikami. Odprl sem ovoj in začel ogledovati slike, medtem ko se je Doret oblačil.

Zagledal sem najprej povečano sliko nekega častiljivega starca v družbi z Liziko. Ker starca nisem poznal, sem vprašal prijatelja, kdo da je. Doret mi je tedaj obširno poročal o svojem obisku pri gospodu Girouxu. Povedal mi je, da ga je prej ta čudaki starec zanimal, da pa je sedaj skoraj pozabil nanj, ker so drugi, važnejši dogodki pritegnili vso njegovo pozornost.

»Ali se je slika posrečila?« me je vprašal.

»Da,« sem odvrnil in medtem pregledoval ostale. Nekatere so predstavljale Liziko, ena pa je predstavljala samotarjevo hišo.

»Moj fotografski aparat je najmodernejšega tipa,« mi je pojasnjeval Doret. »Vse slike so izredno jasne. Pokazal ti bom sliko samotarskega starca, katere je bila narejena z aparatom starejšega tipa. Lahko se boš sam prepričal o razliki.«

Pri teh besedah se je približal mizi in odvezal nek zavoj, ki je ležal tam. Vzel je iz njega knjigo, ki je nosila naslov »Normandija v slikah«. Odprl jo je in mi pokazal sliko gospoda Girouxa.

»Nameraval sem o njem spisati zanimiv članek,« mi je dejal; »toda sedaj imam dovolj drugih skrbi. Ali se ti ne zdi, da so moje slike boljše, kot te v knjigi?«

»Brez dvoma!« sem odgovoril. »Tvoje so mnogo bolj jasne.«

»Gotovo. Povej mi sedaj, katera je najbolj podobna.«